

THE IMPORTANCE OF CHEAP FUEL FOR FARMERS EMPLOYED BY THE STATE

აფი სანჯავის მნიშვნელობა სახელმწიფო დაკვეთით დასაქმებული
ფერმერებისათვის

Paata Koghuashvili

Member of the Academy of Agricultural Sciences of Georgia

Professor of Technical University of Georgia

paata_koguashvili@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-6491-9460>

phone: 597 33 34 75

Joseph Archvadze

Doctor of Economics, professor of Kutaisi University

daswreba@yahoo.com

phone: 599 32 18 98

<https://orcid.org/0000-0003-0288-288X>

Abstract. Agriculture, despite the relative stabilization of recent years, is still the weakest link in the Georgian economy. This is evidenced by the country's low level of self-sufficiency in many types of agricultural products (for wheat - 15%, for meat - 40%) and its high dependence on imports. In 2021 alone, the negative balance in agricultural and food products reached 212 million US dollars. The uncultivated land area remains too large (up to 60%), which, along with other reasons, is due to the rise in the cost of material resources for the production of agricultural products (mineral fertilizers, pesticides, agricultural machinery, fuel).

Due to the virtual lack of domestically produced non-ferrous products, the government can only regulate the price of fuel for farmers through the regulation of taxes (excise, VAT).

Many countries follow the practice of returning part or all of the cost of fuel to farmers involved in the implementation of government programs or orders. In some countries, the state fully (Sweden) or partially (USA, Germany, etc.) covers the cost of fuel used for agricultural work.

In our opinion, it is most acceptable for Georgia to subsidize diesel fuel purchased for agricultural work by manipulating indirect taxes (excise, VAT), for which it is necessary to develop a transparent mechanism for its use. An appropriate law should be adopted by the Parliament of Georgia. Appropriate subsidies should be extended exclusively to farmers involved in the relevant state programs (orders), as well as to the production associations created by them - cooperatives.

The excise tax on 1 kg of fuel in Georgia is currently 44 tetri, and on one liter of fuel, respectively, 36.7 tetri. At the same time, if the amount of excise tax per liter of fuel is a constant value, VAT, on the contrary, is a variable value and in each specific case an individual calculation is required.

We consider it lawful that the subsidization was at least 1.50 lari per liter of diesel fuel. At prices for June 2022, one liter of diesel fuel costs 4.50 GEL. To cultivate 5 hectares of arable land, a farmer needs approximately 100 liters of fuel, i.e. fuel worth 450 GEL. By subsidizing 1 liter of fuel in the amount of 1.50 GEL, the farmer can save 150 GEL, buying 100 liters of fuel will cost only 300 GEL (= 450-150), i.e. 1/3 cheaper.

It seems that in order to reduce the cost of agricultural work, the same work should be carried out in other areas (plowing, milling, sowing ...), which are currently estimated at 1,200 lari per hectare of agricultural land.

It seems that in the future the same attitude should be shown in relation not only to fuel, but also to all other types of means of production. For this, the starting point should be the average index of prices for agricultural products for one harvest year, and in this way the average index of price growth for the corresponding means of production is calculated. Both indices should be approved as the basis of price parity between agricultural products and the means for its production (the parity will show how much industrial output or services an agricultural commodity producer can receive per unit of output he produces). Thus, if the increase in prices for agricultural products is 5%, and for inputs for agricultural production - 10%, the difference between them - 5% (= 10% - 5%) should be covered by the budget.

Price parity should be established for such strategic products as marketable grain, meat, milk, fruits, citrus fruits and some others. Which provide the country's food security and the processing industry with raw materials.

The adoption of the law "On the establishment and protection of price parity for goods and services necessary for the reproduction of agricultural products" will contribute to the growth of agricultural products and deepen the production specialization of agriculture, increase the efficiency of the agricultural sector, increase its share in the national economy, motivate life and work in the countryside, reduce the migration of people from rural areas to cities or abroad and, last but not least, reduce the current high dependence on imports in the food supply of the population of Georgia.

Key words: fuel price, subsidy, state order, agricultural works, price parity.

JEL classification: Q41; Q48.

პაატა კოლუაშვილი

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი,
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი
paata_koguashvili@hotmail.com,
<https://orcid.org/0000-0001-6491-9460>
ტელ.: 597 33 34 75

ოსებ არჩვაძე

ეკონომიკის დოქტორი, ქუთაისის უნივერსიტეტის პროფესორი
ქუთაისი, აკაკი წერეთლის 13
daswreba@yahoo.com
ტელ.: 599 32 18 98
<https://orcid.org/0000-0003-0288-288X>

აბსტრაქტი: ეკონომიკის მდგრადი და დინამიური განვითარება საჭიროებს ქვეყნის რესურსების რაციონალურ, ეფექტიან გამოყენებას, რესურსებიდან კი ერთერთი მნიშვნელოვანია აგრარული სექტორი და მისი ძირითადი კომპონენტი - მიწა. მიწის როგორც მეურნეობის ობიექტის გამოყენების ეფექტიანობას განსაზღვრავს მასთან მიმართებაში დანარჩენი ფაქტორების, რესურსების გამოყენების დონე. თანამედროვე პირობებში განსაკუთრებით აქტუალური ხდება ენერგეტიკული რესურსების გამოყენება

და მათი მზარდი როლი წარმოებასა და პროდუქციის თვითღირებულების ფორმირებაში. აღნიშნულ გარემოებას განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს აგრარული სექტორისთვის, სადაც პროდუქციის წარმოება არა მარტო მოსახლეობის სასურსათო უზრუნველყოფისა და სახელმწიფოს უსაფრთხოების უმნიშვნელოვანესი კომპონენტია, არამედ ხანგრძლივი საწარმოო ციკლისა და ბუნებრივ-კლიმატური ფაქტორების გამო მომეტებული რისკის მატარებელიცაა. ეს სფერო საჭიროებს სახელმწიფოებრივ მხარდაჭერას, მათ შორის სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის და მისი წარმოების სხვადასხვა კომპონენტის სუბსიდირებით. სუბსიდირების ყველაზე აქტუალურ მიმართულებად საქართველოს ეკონომიკის განვითარების თანამედროვე ეტაპზე აგრარული პროდუქციის წარმოებაზე საწვავის სუბსიდირება გვესახება.

საკვანძო სიტყვები: საწვავის ფასი, სუბსიდია, სახელმწიფო დაკვეთა, სასოფლო-სამეურნეო სამუშაოები, ფასების პარიტეტი.

JEL classification: Q41; Q48.

შესავალი

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მდგომარეობა, მიუხედავად ბოლო წლებში გამოკვეთილი ერთგვარი სტაბილიზაციისა, მაინც რჩება საქართველოს ეკონომიკის ერთერთ ყველაზე სუსტ რგოლად. ამაზე მეტყველებს სოფლის მეურნეობის ძირითადი პროდუქტებით ქვეყნის მოთხოვნილებების თვითუზრუნველყოფის დაბალი დონე (ხორბლით - 15%-მდე, ხორცი - 40%) და მეტისმეტი დამოკიდებულება იმპორტზე. მხოლოდ 2021 წელს საგარეო ვაჭრობაში სასოფლო-სამეურნეო და სასურსათო პროდუქციის უარყოფითმა სალდომ 212 მლნ. აშშ დოლარი შეადგინა, რაც ნეგატიურად აისახება როგორც ქვეყნის მაკროეკონომიკურ მდგომარეობაზე, ისე ეროვნული ვალუტის კურსზე. დიდია დაუშუშავებლად დატოვებული მიწის ფართობი, რომელიც სახნავის 60%-ს აღწევს, რაც სხვა მრავალ მიზეზთან ერთად, გამოწვეული იყო სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოებისათვის საჭირო მატერიალური საშუალებების (ძირითადად, სასუქების, შხამქიმიკატების, სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკისა და საწვავის) გაძვირებით. შესაბამისად, იზრდება აქტუალობა პოლიტიკისა, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ეფექტიანობის და კონკურენტუნარიანობის ამაღლება. საქართველოს რეალობის გათვალისწინებით, ერთერთ ასეთ ნაბიჯად უნდა ჩაითვალოს სახელმწიფო დაკვეთით წარმოებული აგრარული პროდუქციის სუბსიდირება, კერძოდ, საწვავის კომპონენტში. აღნიშნულმა ნაბიჯმა უნდა უზრუნველყოს, ერთი მხრივ, პროდუქციის წარმოების გაიაფება და მეორე მხრივ, აგრარულ სექტორში საქმიანობის მოტივაციის ამაღლება.

ცნობილია, რომ ნავთობი განეკუთვნება ძნელად მოსაპოვებელ და ამოწურვადი ენერჯის წყაროს, რაც განაპირობებს საწვავზე მაღალი ფასების შენარჩუნებას. მხოლოდ ბოლო ერთი წლის მანძილზე ნედლი ნავთობის ფასი მსოფლიოში დაახლოებით 2.2-ჯერ გაიზარდა (55 აშშ დოლარიდან 122 დოლარამდე).

საკუთარი ნავთობპროდუქტების ფაქტობრივი უქონლობის გამო (საქართველოში მოპოვებული ნავთობი ქვეყნის მთლიანი მოხმარების მხოლოდ 2.2 პროცენტს ფარავს), საქართველოს მთავრობას შეუძლია ფერმერებზე მისაყიდი საწვავის ფასის რეგულირება, ფაქტობრივად, მხოლოდ საწვავზე დარიცხული გადასახადების რეგულირებით (აქციზი, დღგ, ან ორივე ერთად).

საწვავის შესყიდვის ფასის ნაწილის, ან მთლიანად გახარჯული საწვავის ღირებულების სახელმწიფო პროგრამებისა და დაკვეთების შესრულებაში ჩართულ ფერმერისთვის დაბრუნების პრაქტიკას მრავალი ქვეყანა მიმართავს. ზოგ ქვეყანაში სასოფლო-სამეურნეო

სამუშაოებზე გამოსაყენებელ გაიაფებულ საწვავს სრულად ანაზღაურებენ (შვედეთში), ზოგან კი მხოლოდ ნაწილობრივ (აშშ, გერმანია და სხვ.)

ამ მიმართულებით საინტერესოა სომხეთის გამოცდილება, სადაც განბაჟებული დიზელის ღირებულებას ემატება მხოლოდ 10%, რასაც სოფლის მეურნეობაში იაფი საწვავის გამოყენების აუცილებლობით ხსნიან.

ჩვენი აზრით, საქართველოსთვის ყველაზე მისაღებია სასოფლო-სამეურნეო სამუშაოების ჩასატარებლად შესყიდული დიზელის საწვავის სუბსიდირება არაპირდაპირი გადასახადების ანუ აქციზისა და დღგ-ს მანიპულირებით, რისთვისაც შესამუშავებელია მისი გამოყენების გამჭირვალე მექანიზმი და მისაღებია შესაბამისი კანონი საქართველოს პარლამენტის მიერ. ამასთან, მხედველობაშია მისაღები სახელმწიფოს წინაშე მდგარი სერიოზული შიდა და გარე გამოწვევები, ბიუჯეტის შეზღუდული ხასიათი და აღნიშნული საწვავის სუბსიდირება უნდა გავრცელდეს სოფლად არა ყველა მეურნეზე, არამედ შესაბამის სახელმწიფო პროგრამასა და სახელმწიფო დაკვეთაში ჩართულ ფერმერებზე - ასეთ პროგრამებში მონაწილე სოფლის მეურნის სტატუსის მქონე პირებზე, აგრეთვე მათ მიერ შექმნილი სოფლის მეურნეობის პროდუქციის მწარმოებელ გაერთიანებებზე (კოოპერატივებზე) და ა.შ.

ცნობისათვის მოგვყავს დიზელის საწვავზე საცალო ფასის გაანგარიშების მეთოდიკა: პლატცის ფასს ემატება საქართველოს საზღვრამდე ტრანსპორტირებისა და განბაჟების ხარჯები, ეს არის ე.წ. კომერციული ფასი. საწვავი საბაჟოზე აღირიცხება კილოგრამებში. ყოველ 1 000 კილოგრამ საწვავის ღირებულებას ემატება აქციზი 440 ლარის ოდენობით, შემდეგ მას ერიცხება დღგ, რომელიც შეადგენს კომერციული ფასისა და აქციზის საერთო ღირებულების 18%-ს. საცალო ქსელში გატანამდე დიზელის ღირებულებას (კომერციული ღირებულება+აქციზი+დღგ) ემატება კომპანიის მომსახურების და მოგების ღირებულება, შედეგად ყალიბდება დიზელის გასაყიდი საცალო ფასი.

აღსანიშნავია, რომ დიზელის საწვავი საცალო ქსელში იყიდება ლიტრობით, მაშინ, როდესაც აქციზი და დღგ-ს გაანგარიშება ხდება კილოგრამიდან, ანუ წონიდან, ეს ნიშნავს, რომ 1 ლიტრზე გაანარიშებული აქციზი იქნება ნაკლები, ვიდრე 1 კილოგრამზე, კერძოდ, აქციზი 1 კგ საწვავზე შეადგენს 44 თეთრს, ხოლო 1 ლ-ზე - 36.7 თეთრს, რაც შეეხება დღგ-ს, მისი ოდენობა უნდა მოგვაწოდოს კონტრაქტორმა კომპანიამ, რამდენადაც იგი დამოკიდებულია პლატცზე არსებულ ფასზე. ამდენად, თუ აქციზის სიდიდე 1 კგ ან 1 ლიტრ საწვავზე მუდმივი სიდიდეა, დღგ, პირიქით, ცვალებადია და ყველა შემთხვევაში ინდივიდუალურ გაანგარიშებას საჭიროებს.

საწვავის განაწილება ფერმერულ მეურნეობებზე შემდეგნაირად წარმოგვიდგენია: რაიონის თვითმართველობის ორგანოსთან იქმნება საწვავის სუბსიდირების კომისია, რომელიც თითოეული სახელმწიფო პროგრამასა თუ დაკვეთაში ჩართული კომლის მიხედვით სპეციალურ ბარათში აღრიცხავს დასამუშავებელი ფართობის მოცულობას და ადგენს ამისათვის საჭირო დიზელის საწვავის ნორმატიულ რაოდენობას. საწვავში ფერმერი იხდის სრულ ფასს.

ძირითადი სასოფლო-სამეურნეო სამუშაოების (საგაზაფხულო და საშემოდგომო) დამთავრების შემდეგ რაიონული კომისია ატარებს შერჩევით მონიტორინგს, რომელშიც ურთიერთშეთანხმების საფუძველზე მონაწილეობენ საწვავის კონტრაქტორი კომპანიისა და საწვავის იმპორტიორთა კავშირის წარმომადგენლები და ვიზუალური დაკვირვების, აგრეთვე, საწვავის შესყიდვის დამადასტურებელი ქვითრების საფუძველზე ხელმოწერით ადასტურებს საწვავის ხარჯვის სისწორეს.

ჩატარებული სამუშაოების საფუძველზე ჯამდება გამოყენებული საწვავისა და მასზე დარიცხული აქციზისა და დღგ-ის ღირებულება და კომისიის წევრების ხელმოწერით წარედგინება ფინანსთა სამინისტროს ხაზინის სამსახურს, რომელიც აღნიშნულ თანხას

ურიცხავს კონტრაქტორ ბანკს. ბანკი, თავის მხრივ, თანხას ურიცხავს რაიონულ ფილიალებს ზემოხსენებულ პროგრამასა და დაკვეთაში ჩართულ ფერმერებზე გასაცემად.

საწვავის სუბსიდირების შესახებ უნდა მომზადდეს მთავრობის დადგენილების პროექტი, სადაც მითითებული უნდა იყოს ნავთობპროდუქტების კონტრაქტორი კომპანიისა და კონტრაქტორი ბანკის შერჩევის წესი. ნავთობპროდუქტების შერჩეულ კომპანიას უნდა მოეთხოვოს დიდ სოფლებში საწვავის საკუთარი ტრანსპორტით შეტანა.

განსახილველია საკითხი ერთ გლეხზე (ფერმერზე) გასაცემი შეღავათების მოცულობის შესახებ, რომელიც შეიძლება დარეგულირდეს, როგორც დასამუშავებელი ფართობის, ისე საწვავის რაოდენობის მიხედვით.

ზემოთ აღვნიშნეთ, რომ ერთ კილოგრამ თუ ერთ ლიტრ საწვავზე აქციზის ოდენობის გაანგარიშება ადვილია, რადგან მისი სიდიდე საწვავის ერთეულზე მუდმივია. რაც შეეხება დღგ-ს, იგი დამოკიდებულია საწვავის კომერციული ფასზე, ანუ შეიცვლება იმის მიხედვით, თუ როგორია პლატცზე საწვავის ფასი.

აქედან გამომდინარე, უმჯობესი იქნება სუბსიდირებული იქნეს გაყიდული საწვავის თითოეული ლიტრი, ვთქვათ 1.50 ლარით. ამ ეტაპზე გამართლებული იქნება სახელმწიფო პროგრამის რეალიზაციაში ჩართული, სახელმწიფო დაკვეთის მიმღები თითოეული ფერმერის საკუთრებაში ან სარგებლობაში (იჯარა) არსებული სახნავ-სათესი ფართობის დამუშავებისთვის საჭირო საწვავის რაოდენობის დადგენა. შეიძლება მოვახდინოთ ასეთი გაანგარიშება: ერთი ლიტრი დიზელის საწვავი ბენზინგასამართ სადგურზე (2022 წლის ივნისის მონაცემებით), ღირს 4 ლარი და 50 თეთრი, მაშინ 5 ჰა სახნავის მქონე ფერმერს დაჭირდება 100 ლიტრი საწვავი, რომელშიც მან უნდა გადაიხადოს 450 ლარი. ერთ ლიტრზე 1.5 ლარის სუბსიდირების შემთხვევაში ფერმერი მიიღებს 150 ლარს. აქედან გამომდინარე, რეალურად გლეხს (ფერმერს) 100 ლიტრი საწვავის შეძენა დაუჯდება არა 450 ლარი, არამედ 300 ლარი (450-150=300), ანუ 33.3%-ით ნაკლები, რაც სერიოზული შეღავათია.

დიზელის საწვავის ბოლოდროინდელი დინამიკისა და ხელისუფლების კეთილი ნების პირობებში, შესაძლებელია საუბარი აღნიშნული საწვავის უფრო მასშტაბურ სუბსიდირებაზეც (ყოველ ლიტრ დიზელის საწვავზე - 2.00-2.50 ან მეტი ლარი).

ვფიქრობთ, ანალოგიური ხასიათის მუშაობა უნდა წარმართოს სასოფლო-სამეურნეო სამუშაოების გაიაფების სხვა მიმართულებითაც, იმის გათვალისწინებით, რომ მხოლოდ ნიადაგის დამუშავება (ხვნა, დაფრეზვა, დაფარცხვა, დათესვა...) ჰექტარზე უკვე 1200 ლარზე მეტი ჯდება.

სოფლის მეურნეობის პროდუქციის დივერსიფიცირების მკაცრი შეზღუდულობის (რაც გამოწვეულია მიწათმოქმედებისა და მეცხოველეობის პროდუქციის სასარგებლო ორგანულ-ფიზიკურ თვისებათა, ანუ სამომხმარებლო ღირებულებათა ფაქტორივი უცვლელობით) გამო სოფლის მეურნეობის პროდუქციაზე ფასების ზრდის ტემპი ბევრად ჩამორჩება მისი წარმოებისათვის საჭირო საშუალებებზე (საწვავი, ელექტროენერგია, მატერიალურ-ტექნიკური საშუალებები, სასუქები და სხვ.) ფასების ზრდის ტემპს (სწორედ ეს ფაქტი ქმნის სათანადო მოტივაციას ფაქტობრივად ყველა ქვეყანაში აგრარული წარმოების სუბსიდირებისათვის).

მიგვაჩნია, რომ სამომავლოდ ზემოაღნიშნული გაანგარიშება უნდა გაკეთდეს არა მარტო საწვავის, არამედ წარმოების ყველა სხვა საშუალების მიმართაც. ამ მიზნით ათვლის წერტილად აღებული უნდა იქნეს სოფლის მეურნეობის პროდუქციაზე ფასების საშუალო ინდექსი ერთი რომელიმე საშუალო მოსავლიანი წლის მიხედვით და ასეთივე წესით გაანგარიშებული იქნეს წარმოების საშუალებების ფასების ზრდის საშუალო ინდექსი. ორივე ინდექსი შესაბამისი კანონით დამტკიცებული უნდა იქნეს მომავლისთვის როგორც ფასების პარიტეტი, სოფლის მეურნეობის პროდუქციაზე და მისი აღწარმოებისათვის საჭირო საშუალებებზე (პარიტეტი გვიჩვენებს, თუ რა რაოდენობის

სამრეწველო საქონელი ან მომსახურება შეიძლება მიიღოს სოფლად საქონელმწარმოებელმა მის მიერ წარმოებული პროდუქციის ერთეულზე).

ამდენად, ყველა მომდევნო სამეურნეო წლისთვის გაანგარიშებული ფასების ინდექსებიდან გამომდინარე, სახეზე გვექნება პარიტეტს გადაცილებული საერთო თანხა, რომელიც წარმოების საშუალებათა მწარმოებლების სუბსიდირებისათვის ბიუჯეტიდან უნდა იქნეს გამოყოფილი. (თუ სოფლის მეურნეობის პროდუქციაზე ფასების ზრდის ინდექსმა შეადგინა 5%, ხოლო აღწარმოების საშუალებებზე - 10%, ამ შემთხვევაში ბიუჯეტმა უნდა გაიღოს ხარჯების 5%).

ფასების პარიტეტის შემოღების პირველ წლებში სასოფლო-სამეურნეო წარმოების დაჩქარებული ტემპებით განვითარების მიზნით, ჩვენი აზრით, საჭირო იქნება აგრარულ პროდუქციაზე დაწესებული ფასების პარიტეტის შენარჩუნება და აღწარმოების საშუალებებზე ფასების მთელი ნამატის ბიუჯეტზე გადაკისრება (ანუ 10-ვე პროცენტისა).

ფასების პარიტეტი დაწესებული უნდა იქნეს ისეთ სტრატეგიულ პროდუქციაზე, როგორცაა სასაქონლო მარცვლეული, ხორცი, რძე, ხილი, ციტრუსი და კიდევ რამდენიმე, რაც უზრუნველყოფს ქვეყნის სასურსათო უშიშროებას და კვებისა და გადამამუშავებელ მრეწველობას ნედლეულით.

„სოფლის მეურნეობის პროდუქციის აღწარმოებისათვის საჭირო საქონელსა და მომსახურებაზე ფასთა პარიტეტის დადგენისა და დაცვის შესახებ“, საქართველოს კანონის მიღება ხელს შეუწყობს აგროპროდუქციის წარმოების გადიდებას და სათავეს დაუდებს სოფლის მეურნეობის საწარმოო სპეციალიზაციის გაღრმავებას, გაზრდის აგრარული სექტორის ეფექტიანობას, წვლილს ეროვნულ მეურნეობაში, სოფლად ცხოვრებისა და საქმიანობის მოტივაციას, შეამცირებს სოფლიდან ქალაქად და საზღვარგარეთ სოფლის მოსახლეობის მიგრაციას და, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, ქვეყნის მოსახლეობის სასურსათო უზრუნველყოფაში იმპორტზე არსებულ ამჟამინდელ მაღალ დამოკიდებულებას.

დასკვნა

ქვეყნის პოლიტიკური და ეკონომიკური უსაფრთხოების ერთერთ ქვაკუთხედს მისი სასურსათო უსაფრთხოება წარმოადგენს. ამ უკანასკნელის უზრუნველყოფა კი შეუძლებელია ძლიერი აგრარული სექტორის, გამართული სოფლის მეურნეობის, შრომის მწარმოებლურობისა და სასურსათო პროდუქციის ძირითადი სახეობებით თვითუზრუნველყოფის მაღალი დონის გარეშე.

აღნიშნულის მიღწევა კი შესაძლებელია მხოლოდ სახელმწიფოს მიერ აგრარული სექტორის ძლიერი მხარდაჭერის, ამ სფეროში დასაქმების მაღალი სტიმულირებისა და მოტივაციით, რომლის ერთერთ ყველაზე აპრობირებულ და ეფექტიან ფორმას სასოფლო-სამეურნეო წარმოების სუბსიდირება წარმოადგენს.

სასოფლო-სამეურნეო წარმოების კონკურენტუნარიანობა ღია ბაზრის პირობებში ერთდროულად აწყდება ორგვარ გამოწვევას: *მიგადაგობრივ კონკურენციას* - როდესაც სხვა ქვეყნებიდან შემოსული იაფი პროდუქცია ჯაბნის სამამულო პროდუქციას და ფაქტობრივად, არა მარტო ამეცებს მას ბაზრიდან, არამედ საერთოდ, არარენტაბელურს და ეკონომიკურად წამგებიანად ხდის მის წარმოებას ქვეყანაში და *დარგთაშორის კონკურენციას* - როდესაც შრომის უფრო მაღალი მწარმოებლურობის გამო ინვესტიციები უფრო მიმზიდველია ეკონომიკის სხვა დარგებში, ისევე როგორც წარმოების სტიმულირებისათვის აუცილებელი რენტაბელობის დონე.

აღნიშნულის დაძლევა შესაძლებელია მხოლოდ აგრარული სექტორის სახელმწიფოს ძლიერი მხარდაჭერით. ამგვარი მხარდაჭერის მაგისტრალური გზა კი წარმოების უმნიშვნელოვანესი, შეუცვლელი და მზარდი ღირებულების მქონე საწვავის სუბსიდირებაზე გადის. სახელმწიფო დაკვეთაზე მომუშავე ფერმერებს სასოფლო-

სამეურნეო სამუშაოებისათვის საწვავი მაქსიმალურად შეღავათიანი ფასით უნდა მიეწოდებოდეთ, ხოლო მთლიანობაში აგრარული პროდუქციის წარმოებისათვის საჭირო რესურსების (საწვავი, ელექტროენერგია, მინერალური სასუქი, ტექნიკა, etc.) ფასების ინდექსი არ უნდა აღემატებოდეს აგრარული პროდუქციის ღირებულების ინდექსს, ასეთის წარმოშობის შემთხვევაში კი სხვაობა ფერმერების სასარგებლოდ უნდა იფარებოდეს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან.

საფასო პარიტეტის დამყარება აგრარულ პროდუქციასა და დანარჩენ, არააგრარულ პროდუქციას შორის არ არის მხოლოდ აგრარული სექტორის განვითარებისა და სასოფლო-სამეურნეო წარმოების სტიმულირების უზრუნველმყოფი პირობა. იგი აგრეთვე წარმოადგენს მძლავრ მოტივატორს სოფლად აქტიური დემოგრაფიული პოლიტიკის გატარებისა და მიგრაციული პროცესების სახელმწიფოს სასურველ კალაპოტში წარმართვისათვის.

გამოყენებული ლიტერატურა:

საქართველოს საგადასახადო კოდექსი.

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო. ახალი სახელმწიფო პროგრამა „სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის მესაკუთრეთა სტიმულირება“. - <https://mepa.gov.ge/Ge/Page/AntiCrisisPlan>

პ. კოლუაშვილი. იაფი საწვავი სახელმწიფო დაკვეთებსა და პროგრამებში ჩართული ფერმერებისთვის. – „რეზონანსი“, 14.07.2022

თ. კუნჭულია, ქ. მჭედლიშვილი. (2013). სასოფლო-სამეურნეო სამუშაოების ჩასატარებლად შესყიდული საწვავის სუბსიდირების შესახებ. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე: ყოველკვარტალური სამეცნიერო ჟურნალი. [ტ.] 32, გვ.275-276ა.

Agricultural Subsidy Programs. By Daniel A. Sumner. –

<https://www.econlib.org/library/Enc/AgriculturalSubsidyPrograms.html>

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მასალები.

References

.saqarTvelos sagadasaxado kodeqsi. [Tax Code of Georgia]

saqarTvelos garemos dacvisa da soflis meurneobis saminstro. axali saxelmwifo programa „sasoflo-sameurneo daniSnulebis miwis mesakuTreTa stimulireba“. [Ministry of Environment Protection and Agriculture of Georgia. New state program "Stimulation of agricultural land owners".] - <https://mepa.gov.ge/Ge/Page/AntiCrisisPlan>

p. koRuaSvili. iafi sawvavi saxelmwifo dakveTebSa da programebSi CarTuli fermerebisTvis. – „rezonansi“ [P. Koguashvili. Cheap fuel for farmers involved in government orders and programs. – "Resonance"], 14.07.2022

T. kunWulia, q. mWedliSvili. (2013). sasoflo-sameurneo samuSaoebis Casatareblad Sesyiduli sawvavis subsidirebis Sesaxeb. saqarTvelos soflis meurneobis mecnierebaTa akademiis moambe: yovelkvartaluri samecniero Jurnal. [t.] 32, gv.275-276a. [T. Kunchulia, St. Mchedlishvili. (2013). About subsidizing fuel purchased for agricultural works. Bulletin of the Academy of Agricultural Sciences of Georgia: a quarterly scientific journal. [Vol.] 32, p. 275-276a].

Agricultural Subsidy Programs. By Daniel A. Sumner. –

<https://www.econlib.org/library/Enc/AgriculturalSubsidyPrograms.html>

saqarTvelos statistikis erovnuli samsaxuris masalebi. [7. Materials of the National Statistical Service of Georgia].